

LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖ

NUTARIMAS

**DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS CIVILINIO PROCESO KODEKSO 609, 650 IR
661 STRAIPSNIŲ PAKEITIMO ĮSTATYMO PROJEKTO NR. XIIIP-2536 IR
LIETUVOS RESPUBLIKOS ANTSTOLIŲ ĮSTATYMO NR. IX-876 5 IR
21 STRAIPSNIŲ PAKEITIMO ĮSTATYMO PROJEKTO NR. XIIIP-2537**

2019 m.

d. Nr.

Vilnius

Vadovaudamasi Lietuvos Respublikos Seimo statuto 138 straipsnio 3 dalimi ir atsižvelgdama į Lietuvos Respublikos Seimo valdybos 2018 m. spalio 10 d. sprendimo Nr. SV-S-921 „Dėl įstatymų projektų išvadų“ 1 ir 2 punktus, Lietuvos Respublikos Vyriausybė n u t a r i a:

Iš esmės pritarti Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso 609, 650 ir 661 straipsnių pakeitimo įstatymo projektui Nr. XIIIP-2536 (toliau – Civilinio proceso kodekso projektas) ir Lietuvos Respublikos antstolių įstatymo Nr. IX-876 5 ir 21 straipsnių pakeitimo įstatymo projektui Nr. XIIIP-2537 (toliau – Antstolių įstatymo projektas, o nurodant kartu – projektai) ir pateikti pastabas bei pasiūlymus dėl projektais siūlomų teisinio reguliavimo priemonių tobulinimo:

1. Atsižvelgiant į Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso 590 straipsnio 1 ir 2 dalių nuostatas, kuriomis reguliuojama vykdomojo dokumento vykdymo vieta, taip pat į šio straipsnio 3 dalį, kurioje nustatyta, kad antstolis vykdymo veiksmus turi atlikti savo veiklos teritorijoje, Civilinio proceso kodekso projekto 2 straipsnyje taip pat turėtų būti nustatoma, kad naujas vykdomasis dokumentas dėl išieškojimo to paties išieškotojo naudai iš to paties skolininko turi būti pateikiamas vykdyti tam pačiam antstoliui tik tuo atveju, jeigu naujas vykdomasis dokumentas yra vykdytinas to antstolio veiklos teritorijoje.

Kadangi to paties išieškotojo vykdomieji dokumentai dėl išieškojimo iš to paties skolininko bus teikiami vykdyti vienam antstoliui, Civilinio proceso kodekso 754 straipsnio 5 dalis, nustatanti, kad tuo atveju, jeigu išieškotų lėšų nepakanka visiems vienos eilės reikalavimams visiškai patenkinti, jie patenkinami proporcingai kiekvienam išieškotojui priklausančiai sumai, turėtų būti papildyta nustatant, kad tuo atveju, kai to paties išieškotojo naudai vykdomos kelios vykdomosios bylos, išiešotos lėšos skiriamos anksčiausiai pradėti vykdomajai bylai. Toks teisinis reguliavimas leistų sumažinti to paties skolininko atžvilgiu vykdomų bylų skaičių, bet nesukeltų neigiamų pasekmių išieškotojui, nes išieškotojui tenkančios sumos nesumažėtų, bet būtų nustatyta išieškotų lėšų paskirstymo tvarka tarp to išieškotojo naudai vykdomų vykdomųjų bylų. Atsižvelgiant į tai, kad 2017 m. sausio 1 d. įsigaliojusiame Lietuvos Respublikos administracinių nusižengimų kodekse buvo įtvirtintas baudos priverstinio išieškojimo senaties terminas, siūlymas išieškotas lėšas skirti ne visoms to paties išieškotojo

naudai vykdomoms vykdomosioms byloms, bet seniausiai skolai padengti, užtikrintų efektyvesnę baudų išieškojimo procesą, nes mažėtų atvejų, kai bus taikomas baudos priverstinio išieškojimo senaties terminas.

2. Siekiant apriboti antstolių galimybes atlikti perteklinius vykdymo proceso veiksmus, Civilinio proceso kodekso projekto 1 straipsnyje siūloma Sprendimų vykdymo instrukcijoje, patvirtintoje Lietuvos Respublikos teisingumo ministro 2005 m. spalio 27 d. įsakymu Nr. 1R-352 „Dėl Sprendimų vykdymo instrukcijos patvirtinimo“ (toliau – Sprendimų vykdymo instrukcija), nustatyti antstolio veiksmų prioritetinį eiliškumą atskiriems vykdymo proceso rezultatams pasiekti, tačiau neatsižvelgiama į tai, kad kiekviena vykdomoji byla yra skirtinga, todėl poreikis atlikti konkrečius priverstinio vykdymo veiksmus priklauso nuo kiekvienos vykdomosios bylos faktinių aplinkybių ir objektyviai gali būti skirtingas.

Užtikrinant vykdymo proceso ekonomiškumą, skaidrumą, paprastesnę ir aiškesnę vykdymo išlaidų apskaičiavimo procesą, taip pat siekiant apriboti antstoliams galimybę didinti vykdymo išlaidas atliekant perteklinius ar ekonomiškai nepagrįstus priverstinio vykdymo veiksmus, tikslinga pakeisti vykdymo išlaidų struktūrą ir panaikinti vykdomosios bylos administravimo papildomas išlaidas, patiriamas atliekant atskirus veiksmus konkrečioje vykdomojoje byloje. Toks reguliavimas reikštų, kad antstoliui, kaip ir šiuo metu, būtų apmokamos vykdomosios bylos administravimo išlaidos, kurios būtinos kiekvienoje vykdomojoje byloje privalomiems veiksams atlikti. Antstolis, turėdamas teisę nemokamai gauti informaciją iš valstybės registų, kredito įstaigų, priverstinio vykdymo veiksmus atliktų savo sąskaita ir sėkmingo išieškojimo atveju gautų atlygį. Panaikinus vykdomosios bylos administravimo papildomas išlaidas, nebūtų skaičiuojamos vykdymo išlaidos už antstolio atliekamas užklaudas, susijusias su skolininko asmens ar jo turtinės padėties patikrinimu, antstolio procesinių dokumentų rengimą ir kitus veiksmus, susijusius su priverstinio vykdymo priemonių taikymu, tačiau, kaip ir šiuo metu, būtų skaičiuojamos realiai patirtos išlaidos, kurias antstolis apmoka tretiesiems asmenims už konkrečioje vykdomojoje byloje šių asmenų suteiktas paslaugas (pašto paslaugų, bankinių pavedimų, turto ekspertizės ir kt.). Esant tokiam teisiniam reguliavimui, antstoliams nebebūtų prasmės atlikti perteklinius ar ekonomiškai nepagrįstus veiksmus, nes už jų atlikimą nebūtų apmokama, t. y. patys antstoliai būtų suinteresuoti ekonomiškai ir efektyviau vykdyti vykdymo proceso rezultatu.

3. Priėmus Antstolių įstatymo projektu siūlomą reguliavimą, kad atlygis antstoliui negali viršyti 15 procentų išieškomos sumos, išieškant nedideles skolas maksimalus galimas atlygis antstoliui sudarytų: išieškant skolas iki 2,9 euro – 0,44 euro, išieškant nuo 2,9 iki 14,48 euro – 2,17 euro, išieškant nuo 14,48 iki 57,92 euro – 8,69 euro, išieškant nuo 57,92 iki 289,62 euro – 43,44 euro ir, palyginti su Sprendimų vykdymo instrukcijoje šiuo metu nustatytais atlygio dydžiais, sumažėtų nuo 1,84 iki 18,4 karto. Atsižvelgiant į tai, kad, Antstolių informacinės sistemos duomenimis, skolos iki 289,62 euro sudaro daugiau kaip 60 procentų visų piniginių išieškojimų, o skolos iki 1000 eurų sudaro daugiau kaip 80 procentų visų piniginių išieškojimų,

15 procentų dydžio atlygio antstoliui nustatymas šiose vykdomosiose bylose reikštų, kad antstolio veikla taptų nuostolinga. Įvertinus šias aplinkybes ir siūlymą panaikinti papildomas vykdymo išlaidas, išieškant nedideles skolas, kaip ir šiuo metu, turėtų būti taikomas fiksuotas atlygis, o maksimalus atlygio dydis turėtų būti taikomas tik išieškant didesnes skolas.

4. Atsižvelgiant į tai, kad vykdymo procesą, įskaitant vykdymo išlaidų apskaičiavimo ir išieškojimo bei paskirstymo tvarką, reguliuoja Civilinio proceso kodeksas ir jo įgyvendinamieji teisės aktai, o Lietuvos Respublikos antstolių įstatymas reglamentuoja tik antstolio įgaliojimų įgijimo, sustabdymo ir pasibaigimo tvarką, antstolio profesines teises ir pareigas, antstolių savivaldos sistemą ir kitus su antstolių veikla susijusius santykius, vykdymo išlaidų struktūrą ir Antstolių įstatymo projekte pateiktas siūlymas apriboti maksimalų atlygio antstoliui dydį taip pat turėtų būti nustatyti ne Antstolių įstatyme, bet Civilinio proceso kodekse.

5. Atsižvelgiant į tai, kad Antstolių įstatymo 21 straipsnio 4 ir 6 dalių nuostatos atkartoja Civilinio proceso kodekso 583 ir 609 straipsnių nuostatas ir savarankiškos teisinės reikšmės nesukuria, taip pat įvertinus tai, kad, vykdymo išlaidų struktūrą ir maksimalų atlygio antstoliui dydį įtvirtinus Civilinio proceso kodekse, Antstolių įstatymo 21 straipsnio 5 dalies nuostatos, nustatančios vykdymo išlaidų dydžių nustatymo kriterijus, būtų neaktualios, Antstolių įstatymo 21 straipsnio 4, 5 ir 6 dalis tikslinga pripažinti netekusiomis galios.

6. Siūlomi pakeitimai sumažins antstolių pajamas, gaunamas atliekant antstolio funkcijas, todėl tikslinga papildyti Antstolių įstatymo 21 straipsnio 2 dalies 4 punktą ir suteikti antstoliui teisę aukciono tvarka realizuoti ne tik įkeistą kilnojamąjį, bet ir nekilnojamąjį turtą, taip suteikiant antstoliui galimybę daugiau pajamų gauti iš sutartiniais pagrindais teikiamų paslaugų.

7. Antstolių įstatymo projekto 2 straipsnio 2 dalies nuostatomis siūloma nustatyti, kad antstolio gautų pajamų ir patirtų išlaidų atliekant antstolio funkcijas ir teikiant paslaugas ataskaitos būtų skelbiamos viešai. Projektų aiškinamajame rašte nurodyta, kad projektais siekiama mažinti skolininkų piniginę naštą, ginti jų interesus ribojant neproporcingai dideles vykdymo išlaidas ir apsaugant nuo perteklinių vykdymo veiksmų atlikimo, tačiau antstolių pajamų ir išlaidų viešas skelbimas pats savaime nespės didelių vykdymo išlaidų problemos. Be to, šiuo metu jokios kitos profesijos atstovams nenumatyta pareiga viešai skelbti informaciją apie gautas pajamas ir patirtas išlaidas, todėl tokios pareigos nustatymas išimtinai tik antstoliams būtų diskriminacinis. Įvertinus šias aplinkybes ir atsižvelgiant į tai, kad Antstolių įstatymo 8 straipsnio 1 dalyje jau nustatyta, jog teisę vykdyti antstolio veiklą įgiję asmenys deklaruoja savo ir šeimos narių turtą Lietuvos Respublikos gyventojų turto deklaravimo įstatymo nustatyta tvarka, siekiant didinti antstolių veiklos skaidrumą, turėtų būti papildomas ne Antstolių įstatymas numatant viešą antstolio pajamų ir išlaidų skelbimą, bet Gyventojų turto deklaravimo įstatymo 10 straipsnio 2 dalis, kurioje pateikiamas asmenų, kurių turto deklaracijų duomenys skelbiami viešai, sąrašas.

8. Siekiant užtikrinti skaidresnį ir nešališką vykdymo procesą, Antstolių įstatymo projektą siūloma papildyti nuostatomis, reglamentuojančiomis reikalavimus antstolio ir antstolio padėjėjo

asmeniui bei ribojančiomis galimybe šiems asmenims piktnaudžiauti jiems suteiktais įgaliojimais:

8.1. Papildyti Antstolių įstatymo 10 straipsnio 1 dalį nuostatomis, draudžiančiomis antstoliui atliekant antstolio funkcijas naudotis įmonės, kurios savininkas ar dalininkas yra jis pats, jo sutuoktinis (sugyventinis) ar artimas giminaitis, paslaugomis. Analogišką draudimą tikslinga numatyti ir antstolio padėjėjui Antstolių įstatymo 32 straipsnio 1 dalyje, nustatančioje antstolio padėjėjo veiklos apribojimus.

8.2. Antstolių įstatymo 14 straipsnio 3 dalį, reguliuojančią drausminės nuobaudos galiojimą, papildyti nuostatomis, nustatančiomis, kad Antstolių garbės teismo sprendimo apskundimas nesustabdo drausminės nuobaudos galiojimo, išskyrus sprendimo paskirti drausminę nuobaudą – atleidimą iš antstolių apskundimą. Užtikrinant, kad antstolio funkcijų neatliktų asmuo, kuriam buvo paskirta drausminė nuobauda – atleidimas iš antstolių arba buvo priimtas sprendimas antstolio neatestuoti, Antstolių įstatymo 11 straipsnio 1 dalį tikslinga papildyti nuostatomis, nustatančiomis, kad antstolio įgaliojimai gali būti stabdomi, jeigu antstolis apskundė jam paskirtą drausminę nuobaudą – atleidimą iš antstolių arba sprendimą antstolio neatestuoti.

8.3. Užtikrinant, kad antstolio veiklą vykdytų tik nepriekaištingos reputacijos reikalavimus atitinkantys asmenys, tikslinga papildyti Antstolių įstatymo 12 straipsnio 2 dalies 4 punktą nustatant, kad asmuo antstolio įgaliojimų netenka įsiteisėjęs ne tik teismo nuosprendžiui, kuriuo jis buvo nuteistas už nusikalstamą veiką, bet ir nuosprendžiui, kuriuo jis buvo pripažintas kaltu padaręs nusikalstamą veiką, bet atleistas nuo baudžiamosios atsakomybės.

8.4. Atsižvelgiant į tai, kad Lietuvos antstolių rūmai yra įgalioti nagrinėti skundus dėl antstolio neprocesinės veiklos ir priimti administracinio pobūdžio sprendimus dėl drausminės atsakomybės taikymo antstoliui arba antstolio padėjėjui ar atsisakymo taikyti drausminę atsakomybę, Antstolių įstatymo 27 straipsnio 6 dalyje tikslinga nustatyti, kad Lietuvos antstolių rūmų atsakymas gali būti skundžiamas Vilniaus apygardos teismui.

8.5. Atsižvelgiant į tai, kad antstolio padėjėjas turi teisę antstolio vardu ir jo rašytiniu įgaliojimu atlikti procesinius veiksmus, siekiant užtikrinti tinkamą antstolių padėjėjų kvalifikaciją ir profesines žinias, tikslinga Antstolių įstatymo 33 straipsnyje, reguliuojančiame antstolių padėjėjų mokymą ir kvalifikacijos kėlimą, įtvirtinti ir antstolių padėjėjų atestacijos institutą nustatant, kad kas penkerius metus Lietuvos antstolių rūmai vykdo antstolių padėjėjų atestaciją.

Ministras Pirmininkas

Teisingumo ministras

Dokumentų valdymo skyriaus
vyriausioji specialistė

L. e. Teisinių institucijų grupės vadovo
pareigos vyresnysis patarėjas
Igor Golubajev

Teisingumo ministras
Elvinas Jankevičius

2019 01 23